

Reactie Energie-Nederland op Klimaatplan 2025-2035 (5 dec. 2024)

Energie-Nederland juicht het toe dat in de planvorming ook naar de lange termijn gekeken wordt. Het Klimaatplan 2025-2035 geeft duidelijke uitgangspunten voor het beleid en geeft eerlijk weer waar nieuwe inzichten zijn ontstaan sinds het verschijnen van het vorige Klimaatplan. Energie-Nederland heeft vijf concrete voorstellen om het Klimaatplan aan te scherpen:

1. Voeg leveringszekerheid toe aan uitgangspunten klimaatbeleid
2. Neem maximale vraag naar duurzame producten als uitgangspunt
3. Neem netto uitstoot (-export + import) als uitgangspunt Nederland beleid
4. Instrumenteer het CO₂ vrij regelbaar elektriciteitssysteem
5. Beloon voorlopers met zekerheid over consistentie klimaatbeleid

Deze vijf punten worden hieronder in meer detail uitgewerkt.

1) Voeg leveringszekerheid toe aan uitgangspunten klimaatbeleid

In het Klimaatplan staat dat het kabinet wil dat het klimaatbeleid 1) leidt tot rechtvaardige uitkomsten en expliciet is over wat daarmee wordt bedoeld; 2) economisch perspectief biedt; 3) ruimte biedt aan maatschappelijk initiatief; en 4) rekening houdt met de samenhang tussen de drie transities die gelijktijdig moeten plaatsvinden om klimaatneutraliteit te bereiken.

Energie-Nederland stelt voor om hier als 5^e uitgangspunt het volgende aan toe te voegen: *“Bij klimaatbeleid is behoud van een hoge mate van leveringszekerheid van energie een randvoorwaarde”*. Te vaak zien we vanuit Energie-Nederland namelijk dat er onbalans tussen ontstaat tussen duurzaamheid, betaalbaarheid en leveringszekerheid. Dit moet op een later moment met aparte maatregelen hersteld worden. De koerswijziging in Europa tussen de vorige periode met een grote focus op duurzaamheid wentelt nu bijvoorbeeld radicaal om naar behoud van industrie (betaalbaarheid) en strategische autonomie (leveringszekerheid). Decennialang achtten we leveringszekerheid vanzelfsprekend. We weten dat dat niet meer zo is. Met de oorlog in Oekraïne kwamen we erachter dat dat voor aardgas niet klopte. En voor elektriciteit geeft TenneT in de [Monitor Leveringszekerheid 2024](#) (een jaarlijks product van TenneT) voor het eerst aan dat er vanaf 2033 risico's voor die leveringszekerheid gaan ontstaan.

Veel beter is als deze balans aan de voorkant aangebracht wordt. Het Klimaatplan biedt hiervoor een goede mogelijkheid. Daarom stelt Energie-Nederland voor om leveringszekerheid als prominent uitgangspunt toe te voegen.

2) Neem maximale vraag naar duurzame producten als uitgangspunt

Het Klimaatplan maakt – net als het Nationaal Plan Energiesysteem (NPE) – (hoofd)keuze voor maximale aanbod van duurzame energie. Met deze strategische keuze wil het

kabinet de kip-ei-situatie doorbreken waarbij de aanbodkant en vraagsectoren met hun investeringen op elkaar wachten. De realiteit is echter dat deze kip-ei situatie niet doorbroken wordt door het enkel te stellen. De zekerheden aan de aanbodzijde over de vraag ontbreken op veel plekken, waardoor verdere ontwikkeling van aanbod stilvalt. Hierbij doen zich in ieder geval 2 voorbeelden voor in het energiesysteem: 1) wind op zee dreigt spaak te lopen doordat de vraag naar nieuwe elektronen ampere stijgt en in ieder geval niet synchronoon loopt met het uitrolplan voor wind op zee 2) Nederland heeft voor groene waterstof een 4 gigawatt nationaal productiedoel gesteld. Dit aanbod komt echter niet van de grond doordat de vraag moeizaam ontwikkeld en nu zelfs actief wordt verlaagd door de overheid, bijvoorbeeld door de kunstmestsector voor 60% vrij te stellen van waterstofdoelen.

In de praktijk kunnen productieprojecten alleen investeringsbeslissing nemen als de inkomsten vanuit de vraag ten minste voor een deel zeker gesteld kunnen worden. In dit Klimaatplan kan veel beter ingezet worden op het stimuleren en normeren van de vraag dan inzet op maximaal aanbod. De productie die zicht krijgt op afname is daar zeer bij gebaat. Goede voorbeelden van vraagcreatie zijn de jaarverplichting hernieuwbare brandstoffen en de groen gas verplichting die nu in de maak is. Wat Energie-Nederland betreft kunnen hier ook groene producteisen aan toegevoegd worden voor bijvoorbeeld kunstmest, staal, plastics etc. Het voordeel van deze duurzame vraagcreatie is ook dat er minder grijze concurrentie van import ontstaat. Als er een duurzame specificatie op het product en daarmee de vraag ligt, moeten zowel Nederlandse als geïmporteerde producten hieraan voldoen.

3) Neem netto (-export + import) als uitstoot van Nederland als uitgangspunt

Het Klimaatplan is nu sterk op Nederland gericht. De realiteit is dat veel van de emissies achter de producten die wij consumeren in andere landen gerealiseerd worden. Deze worden ook in documenten zoals de Klimaat & Energieverkenning niet meegenomen. Het CBS publiceert wel regelmatig over de voetafdruk van geïmporteerde producten. Het Klimaatplan zou ten minste het uitgangspunt nemen dat de netto uitstoot van Nederland omlaag moet gaan. Daarbij moet in de balans ook import en export meegenomen worden. Bij iedere klimaatmaatregel zou de vraag gesteld moeten worden wat dit naast gevolgen voor de Nederlandse CO₂ uitstoot heeft voor de wereldwijde CO₂ uitstoot. Binnen Europa is dit gedachtegoed sterk verwerkt in het ETS.

4) Instrumenteer het CO₂ vrij regelbaar elektriciteitssysteem

Het kabinet streeft naar een CO₂-vrije elektriciteitssector in 2035 of kort daarna via ETS1 (2039). Het Klimaatplan stelt echter terecht dat voor een volledig CO₂-vrije elektriciteitssector de beschikbaarheid van voldoende duurzame productiecapaciteit, kritieke en vervangende grondstoffen, transportcapaciteit en flexibiliteit essentieel is. Voldoende duurzame regelbare productiecapaciteit komt niet vanzelf tot stand. TenneT geeft jaar-

lijks een monitor leveringszekerheid uit. De [Monitor Leveringszekerheid 2024](#) geeft voor het eerst aan dat er vanaf 2033 risico's voor die leveringszekerheid gaan ontstaan.

Sterker nog, voldoende regelbaar vermogen behouden (niet eens CO₂ vrij) om te allen tijde aan de vraag te voldoen staat nu al onder druk. Het bericht van [EP NL](#) (2 december 2024) dat zij een centrale van 750 MW uit bedrijf willen gaan nemen, is een teken aan de wand.

Energie-Nederland ziet in het Klimaatplan te weinig instrumenten om het streven ook daadwerkelijk waar te maken. Op pagina 55 worden in de beleidsagenda diverse mogelijkheden uitgewerkt zoals een progressieve normering (aardgas), bijmengverplichting (waterstof/biogas voor gascentrales, beprijzing CO₂-uitstoot voor gascentrales (additioneel aan EU ETS) en een progressieve leveranciersverplichting CO₂-vrije elektriciteitsproductie.

Deze instrumenten maken het nóg onaantrekkelijker om in Nederland productiecapaciteit te behouden en te ontwikkelen. Daarmee zal steeds meer niet-duurzame import gerealiseerd worden. Er moet eerder gedacht worden aan het ontwikkelen van subsidies voor waterstofcentrales en/of een steunmechanisme (bijv. een vorm van capaciteitsmechanisme) waarbij in plaats van met de stok ook met de wortel gewerkt wordt. Energie-Nederland gaat hier graag over in gesprek.

Het is ook opvallend dat in het kader van CO₂ vrij regelbaar vermogen en negatieve emissies met geen woord over Biomassa met CCS (BECCS) en blauwe waterstof gerept wordt. Zoals ook in het regeerprogramma is onderkend, heeft koolstofarme waterstof zeker een rol om de transitie naar uiteindelijk groene waterstof betaalbaar mogelijk te maken. Die koolstofarme waterstof is ondersteunend aan het realiseren van de waterstofinfrastructuur. Energie Nederland denkt daarom dat het goed is om de rol van koolstofarme waterstof in de energietransitie expliciet(er) in het Klimaatplan op te nemen.

Meer algemeen ontstaat bij ons soms de indruk dat in het klimaatbeleid vooral gewacht lijkt te worden op de “ideale opties”, zoals groene waterstof of een transitie zonder inzet van biomassa in energie. Die “ideale opties” bestaan echter niet. De realiteit is dat elke vorm van energie een afweging zal zijn tussen ruimte, omgeving, kosten, leveringszekerheid, flexibiliteit en talloze andere factoren. Het kabinet doet er goed aan om vooraf duidelijk te communiceren dat er pijnlijke afwegingen gemaakt moeten worden in plaats van deze realiteit te verhullen.

5) Beloon voorlopers met zekerheid over consistentie klimaatbeleid

De Europese Unie en Nederland hebben ambitieuze klimaatdoelen en plannen. Tegelijkertijd hangt ook boven de markt dat de uitvoering van deze plannen wel eens op de lange baan geschoven kan worden als hier het politieke draagvlak voor ontbreekt. Zo staat het Klimaatplan dat het “Europese emissiehandelssysteem (ETS1) naar verwachting vanaf 2040 geen nieuwe emissierechten meer uit geeft. Dat naar verwachting geeft al aan dat door de overheid een slag om de arm wordt gehouden. Daarmee is het begrippe-

lijk dat bedrijven ook bij investeringen een slag om de arm houden. Dat is ook de reden dat de CO2 prijs minder snel stijgt dan dat op basis van het afbouwpad verondersteld kan worden. De veronderstelde ETS1-prijsontwikkeling waar in de KEV van uitgegaan wordt is onvoldoende om de benodigde emissiereductie tijdig te realiseren volgens de huidige inzichten in het potentieel en de kosten van de emissiereductieopties. De constatering geeft aan dat voorlopers die wél uitgaan van het doorpakken van klimaatbeleid beschermd moeten worden tegen toekomstige vertragingen. Recent was er terecht veel verontwaardiging over het uitstellen van normen voor elektrische busjes in binnensteden en het schrappen van de verplichting voor plaatsing van hybride warmtepompen vanaf 2026. Ondernemers die al hadden geïnvesteerd komen qua concurrentiepositie op een achterstand te staan bij degene die al laatste handelen. In het Klimaatplan lezen we hier weinig over terug. Wat Energie-Nederland betreft leggen we het principe vast dat voorlopers worden beloond met zekerheid over consistentie van het klimaatbeleid.